ADRIAN TUDURACHI, LAURA MARIN

PENTRU O HERMENEUTICĂ A FILIAȚIEI ÎN LITERATURA ROMÂNĂ

Regulile artei, cartea lui Pierre Bourdieu din 1992, care analizează modul de organizare a câmpului literar, începe cu o interpretare a figurilor de moștenitori din romanul lui Flaubert, *Educația sentimentală*. Un mic subcapitol, plasat chiar în primele pagini ale cărții și intitulat „O problemă de moștenire” (Bourdieu 1998, p. 31–40), tratează personajele din perspectiva moștenirii pe care o dețin și a modului în care aleg să o exploateze. Ipoteza de lucru e că poziția fiecăruia dintre cei cinci adolescenți din romanul flaubertian poate fi descrisă prin felul în care se combină mai multe tipologii ale moștenirii, cu câteva conduite posibile. Adică eroii sunt clasificați (în sens sociologic) în funcție de existența sau de absența patrimoniului transmis, de caracterul lui strict material sau, dimpotrivă, de natura sa simbolică (moștenire a unei descendențe artistice, a unui titlu aristocratic) și în funcție de acceptarea sau de refuzul moștenirii.

„Dans ce jeu qu’est le champ du pouvoir, l’enjeu est évidemment la *puissance*, qu’il faut conquérir ou conserver, et ceux qui y entrent peuvent différer sous deux rapports : premièrement, du point de vue de l’héritage, c’est-à-dire des atouts ; deuxièmement, du point de vue de la disposition de l’héritier à son égard, c’est-à-dire de la « volonté de réussir »” (*ibidem*, p. 32).

Ulterior, pe parcursul volumului, aceste două raporturi pe care Bourdieu le pune în evidență în *Educația sentimentală*, cu moștenirea deținută și cu atitudinea față de moștenire, se vor transforma în două noțiuni fundamentale pentru descrierea oricărui câmp literar sau artistic: capital și habitus. Întreaga teorie a câmpurilor se hrănește din ceea ce am putea numi o fenomenologie a moștenirii: modelul câmpului de putere pe care îl analizează *Regulile artei* nu e nici cel al înfruntării politice, animate de pasiuni colective, nici cel al războiului, pus în mișcare de interese naționale și de capacitatea de dominare, ci cel al moștenirii, mobilizate de normele juridice ale transmiterii și de continuități biologice. Capitalul, cel care determină aspirațiile și posibilitățile noilor intrați în câmp, nu e conceput de Bourdieu din perspectivă contabilă, ca inventar static al unui patrimoniu posedat, ci sub forma unei averi cu istorie, bunuri transmise, resursă care vine pe o filieră. Pentru că abia ceea ce se moștenește vine cu datorii și obligații: un cont în bancă, un titlu nobiliar, o poziție culturală prestigioasă devin constrângătoare în măsura în care sunt rezultatul unei dispoziții care nu face obiectul alegerii. Bourdieu implică în descrierea posibilităților din câmp o idee a necesității, pe care, de altfel, o și evocă printr-un loc comun al practicilor moștenirii: „L’héritage hérite l’héritier” (*ibidem*, p. 34). Actorul care joacă un rol în câmp deține un capital preexistent doar pe durata ac-

țiunii lui, așa cum moștenitorul nu e decât administratorul temporar al unei averi care i se transmite și pe care are obligația de a o trece mai departe. Moștenirea devine metafora predeterminării pozițiilor din câmp și a necesităților la care se supun protagoniștii. Ea garantează caracterul legic al traiectoriei indivizilor în câmp, bază a descrierii sociologice a conduitelor posibile.

Moștenirea nu este însă numai o figură a necesității, e și un model al caracterului finit al pozițiilor și al jocurilor din câmp. Ea susține reprezentarea câmpului ca spațiu limitat, cu posibilități de combinare și mutare fixate de dinainte. Aici se întâlnește fantasma sociologului Bourdieu cu reflexul demiurgic al romancierului Flaubert: în organizarea geometrică prin care autorul de ficțiune gândește totalitatea vieții sociale a eroilor săi, criticul găsește posibilitatea de a proiecta o utopie a înțelegerii integrale, fără rest, a legității care animă și consumă în același timp lupta pentru putere simbolică din planul vieții literare.

„[...] cet univers fini et clos, très semblable, malgré les apparences, à celui des romans policiers où tous les personnages sont enfermés dans une île ou un manoir isolé, les vingt protagonistes ont de fortes chances de se rencontrer, pour le meilleur ou pour le pire, donc de développer dans une aventure nécessaire toutes les implications de leurs « formules » respectives qui enferment par anticipation les péripéties de leur interaction” (*ibidem*, p. 38).

Poate că nu ar trebui ignorat acest raport seminal între moștenire și „regulile” în funcție de care se constituie câmpul de forțe în spațiul cultural – chiar dacă Pierre Bourdieu nu vizează cultura română, nici alte culturi „minore” și nu își propune nici măcar o analiză sistematică a raportului dintre câmpul literar și practicile moștenirii. E însă un bun reper pentru o capacitate a moștenirii de a „gândi” un sistem. Ceea ce vedem la Bourdieu e o maximizare a valorizării culturale a imaginarului genealogic, pe care îl putem citi nu ca sursă explicativă, cât ca model de chestionare care ne poate ajuta să scalăm întrebările pe care le punem în raport cu aface-urile de familie, legăturile de sânge, invențiile sau figurile pe care filiația le implică în cultura română. În acest sens, facem o pledoarie pentru o „hermeneutică a filiației”, înțeleasă ca strategie de interogare a multiplelor realități implicate de ordinea genealogică în literatura română prin raportarea lor la valorile simbolice pe care le vehiculează, la afectele colective pe care le mobilizează, la energiile sociale pe care le hrănesc și le modelează – contribuind la ordonarea câmpului cultural în ansamblul lui. Mai simplu, ne întrebăm ce face o cultură mică cu moștenirile ei, indiferent dacă sunt de sânge, de patrimoniul sau de dorințe.

*

Un exemplu celebru, cel al familiei Caragiale, ne poate arăta felul în care „moștenirea vieții”, cel mai simplu obiect al unei transmisiuni, angajează sistemul literar în ansamblul lui.

În 1936, la moartea lui Mateiu Caragiale, a izbucnit o polemică „genealogică” despre influența tatălui asupra fiului. Ideea circulase și înainte, ca un loc comun al

vieții literare, dar abia atunci a fost examinată cu aplicație. Cel care a provocat clarificările a fost Vladimir Streinu care, într-un text din „Revista Fundațiilor Regale”, a propus „familia de spirite” ca termen umbrelă pentru influențele din creația lui Mateiu Caragiale. Conceptul era menit să înlocuiască ereditatea cu o ordine a afinităților culturale, criticul plecând de la ipoteza că fiul nu moștenește – din punct de vedere literar – nimic de la tată. „Prin niciuna din liniile literaturii sale, Mateiu Caragiale nu se dovedește fiul lui I.L. Caragiale” (Streinu 1936, p. 152). „Familia” lui Mateiu nu era clanul Caragiale, ci Villiers d’Isle Adam sau Edgar Poe, „strămoșul întregii lui familii de spirite” (*ibidem*, p. 155). În același timp, refuzul biologiei implica și ceea ce am putea numi o „de-naționalizare” a operei scriitorului român, prin situarea ei în conexiune – explicită și exclusivă – cu modele străine. Din perspectiva lui Streinu, dezafilierea autorului *Crailor de Curtea-Vechi* față de clanul Caragiale putea fi demonstrată prin referințele exotice și pur livrești ale universului său imaginar, străine nu numai de familie, ci și de experiența societății românești. De aceea în centrul comentariului stă conduita de dandy a lui Mateiu Caragiale. „După conformațiile sufletești ale unor Poe, Brummell și d’Aurevilly a potrivit în parte scriitorul nostru aerul, ținuta sau stilul personajelor” (*ibidem*, p. 154), ceea ce însemna, rezumă criticul în altă parte, „să aducă la București o purtare strict anglo-saxonă” (*ibidem*, p. 153).

Lui Vladimir Streinu îi vor răspunde Perpessicius și Pompiliu Constantinescu, ambii mizând pe ipoteza filiației, primul într-o prefață la ediția de *Opere* din 1936, cel de-al doilea într-un foileton din „Vremea” din mai 1937. Ce moștenește fiul de la tatăl său? Punctul de plecare e prudent și menținut voit în sfera plauzibilului: Mateiu Caragiale primește ceea ce se poate deprinde într-un mediu de familie, prin simplă conviețuire. Câteva tehnici de lucru, „spirit gospodăresc” în raport cu meseria de scriitor, chiar anumite predispoziții estetice și preferințe, cum e gustul pentru muzică. „Cariera de scriitor a lui Matei Caragiale – notează Perpessicius – a favorizat-o, în afară de impulsul propriei ei predestinări, atmosfera de continue preocupări literare a familiei” (Perpessicius 1936, p. V). Altfel spus, la Mateiu se regăsește, în primă instanță, ceea ce vede de copil în casa Caragiale. Într-o reformulare târzie a prefeței, pentru o ediție din 1965, Perpessicius va relua sintetic argumentul filiației, evocând o viață casnică aproape idilică, guvernată de armonie și afecțiune. În acest cadru, imitația tatălui de către fiu e condusă de valorile respectului și ale supunerii: „Crescut în atmosfera de armonioasă coeziune a căminului soților Caragiale și adoptat, deoarece era nelegitim, prin compensație, cu nedorită afecțiune, copilul va păstra pentru părintele său, în ciuda unor trecătoare și nesemnificative răzvrățiri, o deferență și pietate” (1990, p. 26).

Pompiliu Constantinescu, care în momentul în care intră în discuția filiației poate citi toate textele polemicii, inclusiv o a doua intervenție a lui Streinu, simte că Perpessicius a deschis un șantier care trebuie continuat: „rămâne să ducem mai departe afinitățile între spiritul lui Ion Luca și Matei” (Constantinescu 1967, p. 175). Sensul e cel al precizării filiației și al detașării ei de ordinea circumstanțială. Nu simpla existență într-o casă de scriitor și observarea ritualurilor profesio-

nale ale tatălui îl așază pe Mateiu în această descendență, ci o particularitate implicată profund în structura unui mediu familial, intimitatea. Constantinescu își concentrează demonstrația pe degajarea unor atitudini comune în fața lumii care se deprind prin retragere și împărtășire a aceluiași spațiu afectiv. În acest sens, reia descrierea lui Paul Zarifopol, pe care îl invocă în calitate de martor („Zarifopol vorbește dintr-o îndelungată frecventare a familiei Caragiale”, *ibidem*, p. 179), a unei familii care e animată de același „geniu al răsului”: „Caragialeștii au fost o dinastie de oameni cu geniul răsului. Unchii lui Caragiale, Iorgu și Costache, ca și nepotul lor Ion Luca, ca și copiii acestuia, au răsul în structura intimă a spiritului” (*ibidem*, p. 178). La „geniul răsului” se adaugă și alte elemente din aceeași clasă: reprezentarea vieții și a ciclurilor ei, „sensibilitatea enormă” a lui I. L. Caragiale, viziunea relațiilor de familie, imaginea femeii sau, în cuvintele lui Pompiliu Constantinescu, „o intuiție comună a feminității, venită din subconștientul ereditar” (*ibidem*, p. 183). Faptul că uneori criticul atribuie aceste teme unui „subconștient” nu trebuie să ne înșele: nu e vorba nici de arhetipuri colective organizate de energii pulsionale, nici de „secrete” refulate care revin fantomatic de la o generație la alta. Ceea ce vor să indice asemenea formulări e o tendință spre reclusiune, atingerea unui „interior”, instituirea unui spațiu retras de comunicare, la care să aibă acces mai mulți membri ai aceleiași familii. Așa trebuie citit vocabularul profunzimilor și al interiorității pe care îl frecventează Constantinescu („adânc”, „subteran”, „esență”, „intern”, „substanță”), ca determinare a unui interval cu acces privilegiat. În termenii lui François Jullien, care analizează într-un eseu sfera semantică a intimității, e un „spațiu de intenționalitate comună”. Intimitatea situează un cadru în care gânduri sau emoții pot fi împărtășite fără să mai fie proprietatea cuiva, ca și cum ar alcătui un fond comun aflat la dispoziția nediscriminată a tuturor celor care participă: „être intime c’est partager un même espace intérieur – espace d’intentionnalité : de pensée, de rêve, de sentiment – sans qu’on se demande plus à qui ceux-ci appartiennent. On y évolue comme à partir d’un fonds commun, que chacun des deux ravive, par une phrase, un geste, un regard” (Jullien 2013, p. 27).

Trebuie observat că în reprezentarea lui Pompiliu Constantinescu economia acestui spațiu interior, „de intenționalitate comună”, e legată de dispoziții apercceptive. Valorile care se transmit în interiorul familiei Caragiale, „geniul răsului”, „viziunea satirică”, „sensibilitatea enormă”, „intuiția feminității” fac parte dintr-o serie de modalități de a vedea lumea, sunt atitudini care determină o reprezentare caracteristică a realității. Le vom regăsi de asemenea în textele pe care criticul le dedică, în aceiași ani, unor creații majore: „Reductibil la o imagine, cu nuanțe de spectru solar – notează într-un articol despre Tudor Arghezi din 1937 –, un univers poetic mărturisește o sumă de intuiții; numească-se „idei”, concepții sau oricum, dacă nu se transmit figurativ, pe un plan nou de creație, ne vom afla atunci în fața unui tratat de poetică, nu într-o viziune” (Constantinescu 1967b, p. 111–112). Contrastul dintre aceste dispoziții apercceptive, pe de-o parte, și motivele, procedeele sau simplele „potriveli verbale”, cum le spune undeva în articolul despre Mateiu Caragiale, de cealaltă parte, este definitoriu pentru ceea ce separă moștenirea filială

din opera lui Mateiu de celelalte influențe, „din afară”: „ele [influențele străine] nu sunt atât de substanță, cât de motive și procedee stilistice” (Constantinescu 1967, p. 184). Dar cea mai lămuritoare e comparația cu reprezentările formelor pe care le evocă Vladimir Streinu. Figurile dandysmului, „ținută”, „purtare”, „vestimentație”, „conduită” etc., prin care acesta ilustrează desfacerea lui Mateiu Caragiale din ordinea genealogică, țin de o logică a formelor de viață cu funcție distinctivă¹. Ele se definesc prin calificarea unor particularități singularizante în cadrul unui proiect de construcție de sine ca produs radical incomparabil: imaginea extravagantă și estetizarea nu fac decât să exacerbeze posibilitatea subiectului de a se elabora pe sine în izolare față de toți ceilalți. Între aceste figuri și manierismele apercceptive pe care le invocă Pompiliu Constantinescu se cascadează o diferență de politică a formei. Ambele serii vizează un „cum”, construcția unei maniere de a fi sau de a face, un stil al purtării sau al vederii. Doar că, în vreme ce seria vizată de Streinu e menită să detașeze individul din ordinea socială, seria pe care o analizează Constantinescu oferă, dimpotrivă, suportul unei reintegrări comunitare profunde. Viziunea satirică, râsul ca modalitate de percepție a lumii sunt valori care circulă în clanul Caragiale, creând o capacitate, o „putere” de interpretare a realității și făcând-o disponibilă pentru a fi apropiată de alții. De fapt, aici familia e doar metonimia unei comunități potențiale mult mai mari, care îi cuprinde și pe scriitori, și restul societății. Or, dacă poți „vedea” împreună cu alteineva, poți învăța să privești realitatea alături de alții – ca una dintre cele mai intime forme de apropiere –, nu poți fi dandy și extravagant decât împotriva celorlalți.

Acesta e cadrul în care ideea filială e proiectată asupra literaturii române în întregul ei. Articulația strânsă dintre moștenirea paternă și patrimoniul național apăsătoare și în textul lui Perpessicius, probabil provocată de poziția lui Vladimir Streinu, care respingea simultan familia de sânge și tradiția autohtonă, determinând „familia de spirite” exclusiv în raport cu modelele internaționale. Dacă ideea biologică nu se poate neutraliza decât prin ieșire din comunitatea națională – atunci recuperarea familiei de sânge trebuie să își revendice legitim domeniul național: „toată această viziune levantină a istoriei noastre, tot acest pitoresc al faunei, toată această poezie a argot-ului și mult, foarte mult, din puritatea de contur a poveștilor lui Mateiu Caragiale sunt din cea mai bună și mai autentică moștenire paternă. În toate fibrele sale, cât de intime sau cât de superficiale, *Craii de Curtea-Veche* este o operă realistă cu rădăcinile adânc înfipite în vadul acesta de la porțile răsăritului care este Țara Românească” (Perpessicius 1936, p. IX). Și în această privință, Pompiliu Constantinescu merge într-un sens analitic al clarificării. Moștenirea lui Mateiu Caragiale e imaginată prin extensii regresive, într-o reprezentare a filiației care se pierde mult în afara cercului familial. În spatele tatălui sunt unchii, un pic mai

¹ Despre diversitatea manierismelor și a valorilor lor, poate cea mai completă și profundă interpretare contemporană se găsește în cartea lui Marielle Macé, *Styles* (2016, p. 57–117); în același eseu, un capitol amplu (*ibidem*, p. 119–200) e dedicat investițiilor stilistice cu valoare distinctivă. Despre manierismele apercceptive, definite ca „stil atențional” în cadrul unei conduite estetice, se poate consulta Schaeffer 1994.

departe în timp stă tradiția prozei muntenești și, în sfârșit, pe un al treilea palier genealogic, la aproape două secole distanță, însăși moștenirea societății balcanice: „filiația nu se urmărește până la Ion Luca; ea merge până la Filimon, la Ion Ghica și Anton Pann, la verbul colorat, pitoresc al suburbiei bucureștene, moștenire turco-fanariotă, atât de adânc pătrunsă în graiul muntean orășenesc” (*ibidem*, p. 181). Nu trebuie să ratăm complexitatea acestei dinamici anexioniste, în care o filiație privată se extinde progresiv asupra unor domenii ale spiritului public: în procesul de revendicare a parcelei de literatură română care îi corespunde, moștenirea clanului Caragiale cuprinde teritorii în aceeași mișcare în care se adâncește istoric. Dinamica spațială e coextensivă dinamicii temporale. Totodată, această detentă temporală a filiației e dublu determinată, spre trecut și spre viitor: filiația se naște dintr-un spațiu comun („graiul muntean orășenesc”), dar, în egală măsură, prin „puterea” pe care o dezvoltă, prin dispoziția singulară de a vedea lumea pe care o creează, e menită să se verse tot în comun. „Instinctul ereditar al răsului”, specific familiei Caragiale, se face din răsul târgoveților din mahalalele bucureștene și, ca o capacitate transmisibilă, e menit să devină model al „răsului” unei societăți viitoare. Aceeași dinamică temporală dublu direcționată e implicată într-o altă reprezentare ilustră a moștenirii în literatura română, poezia *Testament* a lui Tudor Arghezi. Și acolo o resursă ancestrală de limbaj, „cu-ndemnuri pentru vite”, e trecută în „carte” doar pentru a deveni datorie în virtutea gestului testamentar îndreptat spre viitor. În plus, în reprezentarea argheziană se vede că dinamica simultan îndreptată spre trecut și spre viitor are un sens politic. „Mânia” pe care o mobilizează testamentul arghezian e explicit potențată emancipator și orientată spre o transformare a lumii; dar și „răsul” familiei Caragiale are o asemenea latență.

Ceea ce trebuie să observăm e că filiația „gândește” literatura română printr-o revendicare a spațiului social comun și printr-o inevitabilă reorganizare temporală a capacităților și a gesturilor pe care le implică. Dacă moștenirea construiește un câmp al literaturii române, dacă realcătuiește sistemul ei de valori și de poziții, o face proiectând un plan traversat de puternici curenți temporali și irepresibil agitat de elanuri politice.

*

În eseu din 2000, *În fața timpului*, Georges Didi-Huberman are o reflecție în marginea formelor care se constituie „în intimitate”, pe baza contactului apropiat și pe care le numește chiar „forme genealogice” (Didi-Huberman 2021, p. 61–88; cf. Didi-Huberman 2008, p. 52–70). În cadrul acestei demonstrații, istoricul de artă formulează și o interogație despre tipul de relație socială pe care îl angajează elaborarea unor asemenea forme. Iar răspunsul pe care îl dă poate să ne intereseze: formele obținute prin contact presupun relații sociale sustrate din procesele de schimb. Georges Didi-Huberman citează în această privință cercetările antropologului Maurice Godelier despre „lucrurile care trebuie păstrate”. Ideea, pe care antropologul o dezvoltă în mai multe cărți (Godelier 1999, p. 1–9, 32–36, 145–147; Godelier 2007, p. 89–120), implică o opoziție între realitățile care funcționează în cadrul unor raporturi de schimb (indiferent că schimbul e definit ca „dar” sau ca tranzacție) și

realitățile care sunt intenționat retrase din sfera schimbului, care sunt importante pentru societate tocmai în virtutea protecției instituite în jurul lor. Ele reprezintă repere fixe și limite, și presupun, în locul dăruirii sau al vânzării, procese de transmisie destinate să conserve această imutabilitate. „Il y a des choses que l'on peut donner ; des choses que l'on peut vendre, qui sont donc aliénées car elles nous quittent pour s'attacher à celui ou celle qui les a achetées ; et des choses qu'il ne faut ni donner ni vendre, qu'il faut garder pour les transmettre : c'est ce troisième point qui avait été universellement négligé.” (Godelier 2019, p. 64).

Ce interogăm atunci când încercăm să citim figurile filiației în cultura română? În primul rând, hegemonia unui model de interpretare. A urmări figurile filiației în literatura română ne obligă să ne poziționăm la distanță față de cadre dominante în reflecția literară actuală: să chestionăm dinamica excesului și a productivității, transferul nelimitat de forme, de opere și de arhive, exuberanța raporturilor interliterare și, în cele din urmă, ne invită să privim critic organizarea câmpului literar după un model economic. Nu în sensul abolirii lui, nici al descoperirii unei organizări alternative –, ci în acela al recuperării unui plan din umbră, retractil și limitativ, care susține și face posibile procesele de schimb, tot așa cum „capitalul simbolic” bourdieusian se alimentează din moșteniri. Și apoi, în al doilea rând, lectura reprezentărilor filiației ne confruntă cu o necesitate socială și cu imperativul înțelegerii ei. Prin constelația figurilor culturale ale moștenirii societatea impune limite și repere fixe, justifică realități non-echivalente, instituie regimuri de protecție și de transmisie. Sunt funcții sociale esențiale care se joacă prin intermediul figurilor genealogice. „Des choses fondamentales circulent au sein des familles” spune Maurice Godelier în același eseu (*ibidem*, p. 66). Interogând formele, gesturile, atitudinile, autorii sau conduitele incluse în sfera filiației, vizăm, de fapt, un sens comun care se cristalizează în jurul lor. Pentru că prin a-filiere, prin includerea unor obiecte culturale în circuitele genealogice ni se spune ceva. De aceea e important să cunoaștem lucrurile „care trebuie păstrate” în cultura română, să cartografiem ceea ce societatea românească retrace din economia generalizată a schimbului, să ne întrebăm de ce am vrut să punem sub protecție testamentară „râsul” familiei Caragiale sau „mânia bunilor mei”, evocată de Arghezi. În sfârșit, în al treilea rând, efortul de interpretare a formelor și figurilor filiației capătă, inevitabil, o vocație politică. Emanat de o comunitate, regimul moștenirii e și producător al unei comunități: actualizarea temelor filiale angajează o reacție istorică, o reunire de oameni și de lucruri, precum și promisiunea unei emancipări. În spatele întrebărilor despre figurile genealogice și despre rolul lor în ordonarea sistemului nostru cultural, se deschid altele, despre spațiul comun inaugurat de intimitatea filială, despre urgența fondării lui și, mai ales, despre orizontul lui de speranță.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

Bourdieu 1998 = Pierre Bourdieu, *Les règles de l'art* [1992], Paris, Seuil, 1998.

Constantinescu 1967 = Pompiliu Constantinescu, *Matei Caragiale* [1937], în *idem*, *Scrieri*, II. Ediție îngrijită de Constanța Constantinescu, București, Editura pentru Literatură, 1967, p. 169–185.

- Constantinescu 1967b = Pompiliu Constantinescu, *Tudor Arghezi: „Ce-ai cu mine vântule?”* [1937], în idem, *Scrieri*, I. Ediție îngrijită de Constanța Constantinescu, București, Editura pentru Literatură, 1967, p. 110–114.
- Didi-Huberman 2008 = Georges Didi-Huberman, *La ressemblance par contact. Archéologie, anachronisme et modernité de l’empreinte*, Paris, Les Éditions de Minuit, 2008.
- Didi-Huberman 2021 = Georges Didi-Huberman, *În fața timpului. Istoria artei și anacronismul imaginilor* [2000]. Traducere de Laura Marin, București, Editura Tact, 2021.
- Godelier 1999 = Maurice Godelier, *The Enigma of the Gift* [1996]. Translated by Nora Scott, Cambridge, Polity Press, 1999.
- Godelier 2007 = Maurice Godelier, *Au fondement des sociétés humaines. Ce que nous apprend l’anthropologie*, Paris, Albin Michel, 2007.
- Godelier 2019 = Maurice Godelier, *Fondamentaux de la vie sociale*, Paris, CNRS Éditions, 2019.
- Jullien 2013 = François Jullien, *De l’intime. Loin du bruyant Amour*, Paris, Grasset, 2013.
- Macé 2016 = Marielle Macé, *Styles. Critique de nos formes de vie*, Paris, Gallimard, 2016.
- Perpessicius 1936 = Perpessicius, *Prefață*, în Mateiu I. Caragiale, *Opere*, București, FRLA, 1936, p. I–XI.
- Perpessicius 1990 = Perpessicius, *Prefață* [1965], în idem, *Scriitori români*, vol. V, București, Editura Minerva, 1990, p. 23–35.
- Schaeffer 1994 = Jean-Marie Schaeffer, *La conduite et le jugement esthétiques*, Paris, Le Nouveau Musée, 1994.
- Streinu 1968 = Vladimir Streinu, *Remember și Craii de Curtea-Veche* [1936], în idem, *Pagini de critică literară*, vol. I, București, Editura pentru Literatură, 1968, p. 150–158.

TOWARD A HERMENEUTICS OF FILIATION IN ROMANIAN LITERATURE (Abstract)

The article examines the implications entailed by the use of an imagery of filiation for the understanding of Romanian literary culture. Starting from the importance attached in emerging cultures to claiming one’s noble origins, the study proposes a reflection on the particular conditions that determine the politics of heritage in peripheral spaces. It is also interested in the complex relationships thus established between the public domain and private genealogies, be they individual or collective. The paper focuses also on one case in which Romanian literature mobilizes the vocabulary of the „heritage”, and discusses the transmission of aesthetic values in the literary genealogy of the Caragiale family. The analyse are meant to illuminate how filiation and its multiple figures engage with the forging of the Romanian culture as means of organizing the bare life, the political desires, and the literary patrimonies.

Cuvinte-cheie: moștenire, filiație, genealogie literară, literatura română, politică culturală.

Keywords: heritage, filiation, literary genealogy, Romanian literature, cultural policy.

Universitatea din București
SD-SITT/CESI, Facultatea de Litere
București, str. Edgar Quinet, 5–7
laura.marin@litere.unibuc.ro

Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu” al Academiei Române
Cluj-Napoca, str. E. Racoviță, 21
adrian.tudurachi@academia-cj.ro